

Dóue poesie inedite, de Ionu Heliade Radulescu.

I.

Oracolu VII.

La damicel'a Constantia Dunca.

1863 decemvre 27.

1.

Destinulu p'a ta frunte a pusu inteligintia ;
Prin zelu si prin travaliu vei aquistá sciintia,
Avere, fericire in cale gloriósa
Adesea si spinósa.

2.

De la resare-sóre l'apusuri te vei duce,
Si ér la resarituri amorulu te conduce.

3.

Aí apoi invidii, obstacole la multe ;

4.

Ma geniulu, valórea voru face sè asculte,
Si surdii sè auda si orbii ca sè védia
De adeveru o radia,
Dreptatea sè triumfe in multele procese.

5.

Obstacolele dese
Drumu netedu s'oru preface, tempest'a 'n curcubeu.
A ta fidelitate
Si marea probitate
Voru fi incoronate l'altaru de Hymenu.

6.

Si vei avé omage, marime, avutli,
Admiratori cu sute, adoratori cu mfi.

7.

Si gloria solida. Ér Fam'a svolatória
Va buciná 'n departe renumele celu mare ;
Candu sórtea Romaniei de totu va triumfá,
Atunci, ca o Debora, valórea vei cautá.

II.

Domnisiórei Constantia de Dunca.

— Bucuresci 1865. —

Te du, te du, o juna cu pasii-ti de gigante,
Pe calea gloriósa ce-ti este destinata,
S'ajungi la a ta tînta de nobili simtieminte,
Si-obstacolu inainte-ti sè piéra, sè nu fia !

A dóue tieri suróre, ca gemene unite,
Devine tu o mama de anima, de sufletu ;
La sinu-ti de virgina sè suga multu ferice,
Si 'n setea loru de secolu cu vítoriu le-adapa.

De la Carpati la Istru, la Severinu, Euxinu,
Mai multe mfi de animi si june si 'nocente,
Mai multe mfi de fiie in susu la ceriuri
Naltia-voru a loru verse, cantá-voru alu teu
nume.

Unu pasu inca, o juna, pe asta cale santa,
Dorinti'a-ti implinesce. Si ffi la nemurire...
Dar vócea-mi éta muta, si debila-mi e pén'a,
Ea nu sci spune tóte câte anim'a-mi vorbesce.

Favoritul unei regine.

— *Novela istorica, originala.* —

(Urmare.)

Nimica in lume nu este mai tristu, mai dorerosu si mai consumatoriu, decâtu a posiede o anima nobila si simtítória si a se vedé constrinsu a retacé si a inabusí in propriulu sêu sinu tóte ideile si tóte sentiemintele sale, nevendu pe niminea cui sè le póta comunicá si care ar fi in stare ale resimíti. Câte esistintie pierdute si nefericite in lumea acést'a, singuru numai cà nu au potutu aflá pe acea fintia, ce ar fi fostu in stare a le intielege, oferindu-le astu-felu mangaiare si curagiu pentru a poté risiste si combata nefericirile si desamagirile acestei lumi inveninate!

Acést'a erá si caus'a nefericirii Mariei Stuart, pe care déca o ar fi potutu delaturá, ea nu ar fi devenitu criminela. Totu ce i lipsiá spre a fi fericita erá o anima nobila si desintresata, care ar fi fostu in stare a o intielege, si unu spiritu ce ar fi fostu in stare a restabilí ecuilibrulu si armoni'a sufletului ei desilusunatu.

Intre lacrimi si suspine doreróse si-confesá Maria Stuart, cà: ea nu erá si nu poteá fi nici odata fericita cu unu barbatu ca Darnley. Sufletulu ei se inforá, candu in óre de tristie si de isolare se punca a meditá si a-si face contemplatiunile sale a supra fatalei sale situatiuni si a supra vítoriului seu. In astu-felu de momente ochii ei nu vedeau deschidându-se alta perspectiva pe orizontulu vietii sale, decâtu aceea a desperárii si a resignatiunii, care pentru anumele pasionate este puntea ce conduce preste abisulu desperárii la crima séu la nebunía. Maria Stuart simtiá cum o fortia secreta a interiorului ei o conducea a supra acelui abisu, la a carui tiermuri o acceptau resbunarea si mórtea. Adesea, ne mai potendu resiste turmenteloru si presentiminteloru animei sale, se retragea din ori si ce societate si se inchidea cu dílele intregu intr'o camera retrasa a palatului seu regescu, unde si-plangea cu órele intregu trist'a si fatal'a ei sórte. In acestu sanctuaru alu dorerii sale, ea se rogá cu ochii scaldati in lacrimi, si uitandu lumea,

incepea a sperá intr'unu vítoriu mai fericite, pentru cá apoi in momentele cele mai de aprópe sè recadia éra-si in desperare. Cautandu distractiune si mangaiare ea se incercá a daideiloru sale o alta directiune, cetindu din biblia si din serfitorii clasici. Dara tóte aceste incercári erau vane, fiindu cà lectur'a in locu de a o linisce, din contra contribuiá si mai multu pentru ca sè simtia si mai violentu solitudinea si izolarea la care se vedea condamnata. In astu-felu de mominte ea ar fi datu totu, déca ar fi potutu aflá numai o fintia, careia i-ar fi potutu descoperí secret'a sa dorere, fiindu cà in confidentia ar fi aflu usiorare si in compatimire balsamulu mangaiárii.

IV.

O descoperire.

Dupa ce Maria Stuart ocupá tronulu ei legitimu alu Scotiei, incepura a fi si relatiunile diplomatice cu celelalte státe ale continentului mai vivace, cu deosebire din partea stateloru catolice, fiindu cà erá in interesulu lor si alu bisericei catolice pe atuncea atotopotinte, ca sè induplece pe Maria de Scotia sè inaugureze unu regimu favorabilu elementeloru catolice si tendintieloru sale, — asiguranu astu-felu preponderanti'a si supremati'a lor a supra elementeloru protestante.

Persecutarea protestantiloru a fostu un'a din causele cardinale si mai eminente a inстраиárii lor de catra Maria Stuart si a aliantiei si supunerii lor sub protectoratulu redutabilei ei rivale Elisabeta de Anglia. Politic'a acésta gresita si fatala a fostu unulu din momentele principale cari contribuirea ca Maria Stuart sè-si piérdia tronulu si mai tardiu chiar si viet'i'a pe esiafodulu, ce inca de pe acuma i-lu prepará Elisabeta.

Curtea de Savoia inca nu intardiá a tramite pe marquisulu de Moretto la curtea din Edinburg, pentru ca sè feliciteze pe nóu'a regina a Scotiei si sè intretiena relatiuni diplomatice, câtu se póte mai amicabile.

Dóue lune trecusera, dela inceputulu acestei istorie, candu marquisulu de Moretto, in a carui suita se aflá si eroulu nostru Davidu Riccio, sosi la curtea din Edinburg, unde imanuandu-si creditiv'a de ambasadoru alu Savoiei, fu primitu in modulu celu mai destinsu si amicabile din partea junei regine, primindu totu odata asigurarea celei mai sincere si mai binevoitórie simpatie pentru suveranulu, alu carui tramisu erá.

Recomandandu marcuisulu de Moretto, conformu usantieii diplomatice de pe atuncea, persónele ce i erau atasiate, veni rondulu si la junele Riccio, care audîndu-si numele esprima, tresari ca si candu s'ar fi desceptatu dintr'o visare. Riccio se pierduse cu totulu in contemplarea acelei femei regale, maiestatiche si farmecatórie, astu-felu cà vedindu-se constrinsu a se apropiá pentru cà conformu usantieii sè-i sarute man'a, nu erá in stare a esprime in acele momente nici cea mai scurta frasa din lume. Regin'a inca se pareá interesata de impresiunea ce o esercità a supra junelui italianu, si ca si candu ar fi avutu o placere secreta vedindu perplesitatea modesta in care erá pierdutu, se adresà cu o vóce suridienda catra marcuisulu de Moretto:

— Ah! acest'a este junele acel'a despre care mi-observasesi, cà s'a atasiatu de buna voia pe langa dta, voindu sè védia si sè cunósca lumea. Intr'adeveru elu trebuia sè incèpa cu visitarea unei tiere mai frumoase, precum este acést'a Scotia, acoperita in tóta un'a vreme de nori si cétia, care nu credu sè fia in stare a satisfice dorintieloru sale.

Terminandu regin'a, aceste frase amicabile, ce le exprimase in limb'a italiana, care o invetiase de la sócr'a ei din Francia, Maria de Medici, incantara si estasiara intr'atátu de multu pe junele Riccio, incátu de nu-lu prevenia marcuisulu de Moretto elu erá sè-si dea unu testimoniu de neconvenientia fatia cu regin'a. prin abatur'a si abstinat'a sa tacere.

Marcuisulu inse prin unu tactu firescu replicà in loculu lui Riccio:

— Milady! eu din parte-mi credu, cà ori si care tíera este frumoasa, care are fericirea a fi guvernata prin majestatea vóstra.

Regin'a nu aflà cu cale a respunde acestui complimentu lingusitoru alu marcuisului, ci cu unu surisu grattosu pe budie facu unu gestu linu cu man'a anunciandu astu-felu, cà audienti'a erá terminata.

Maria Stuart reintorcèndu-se in apartamentulu seu privatu, nu-si putea da comptu de aceea agitatiune lina placuta ce incercà palpitand'a-i anima, dupa audienti'a ce o avuse cu ambasadorulu de Savoia. Dupa ce si-depuse ornamentele de suveranitate si se usiorà de vestmintele-i regesci, se asiedià intr'unu fotoliu si cu capulu radiematu intr'o mana, éra in cealalta invertindu din timpu in timpu stralucindele si ovalele margele ale unui rosi-crucieru de mare pretiu se pierdù intr'o profunda contemplatiune si uitare de sine.

Fantasi'a i erá escitata si pareá cà cauta unu punctu de concentrare. De odata o espressionu transfigurata a frumoasei si regesci sale fisionomie se pareá, cà anuncia aflarea obiectului ce cautase.

Ca si invelitu intr'o aureola, junele Riccio se presentà ochiloru sei spirituali. Erá unu june frumosu si bine facutu, de statura mijlocia. Frumosulu si interesantulu lui capu erá acoperitu de unu peru negru ce cadea in bucle bine stilisate. Sub acestu peru, palid'a si ideal'a lui frunte apareá ca oglind'a unui lacu liniscitu luminatu de radiele argintii ale lunei. Romanesculu seu nasu si frumos'a-i gura, ce ascundea dóue síruri de dinti, ce pareau a fi taiati din albastru, erau in proportiunea cea mai fericita. Profilulu i erá de o sculptura antica, ce semená unei copie luate dupa originalulu unuia din eroii anticitatii, pe cari i admiràmu pe monedele antice romane. Ochiu lui adumbriti de nisce gene lunge si negre, de a supra carora sprancenele formau dóue arcu simetrice, erau mari si in form'a migdalei. Cautatur'a loru avea espressionu unei melancolie misterioase si solemne. De si sanetosu, fati'a lui erá totu-si acoperita de o paliditate transparenta, ce facea a crede, cà suferi de o dorere secreta.

Cu câtu regin'a se pierdea mai multu in contemplarea acestei imagini ideale a junelui Riccio, cu atátu simtiá nascèndu-se in anim'a ei unu doru puternicu de a-si cufundá privirile sale inca odata in lumin'a aceloru ochi magnetici, pentru de a cunósce suferintiele secrete ale acelui sufletu ce-lu oglindau.

Regin'a simtiá, cà acelu june posiede in fiinti'a sa unu ce simpaticu si atragatoriu, ce nu si-lu putea descríe, dara despre care erá sigura cà nu-lu mai intalnise pana atuncea inca la nici unulu din acei barbati si juni cu cari venise in atingere. Sufletulu ei incercà in acel'a-si momentu o seninetate si usiorintia ne mai observata din copilarí'a ei si totu de odata o dorere si o neliniscire despre a carei natura nu-si putea dá comptu. Priviá in giuru de sine si nevedindu pe nimenea se mirá cum de se afla singura, fiindu cà i pareá ca si candu se aflase in societatea óre cui-va. Nu-veniá nici de cum a crede, cà se desceptase dintr'o visare, in care se pierduse dupa retragerea sa.

Redicandu-se, se preamblà de la o feréstra la cealalta a camerei sale, privindu pe terasa séu de alungulu aleelor frumosului parcu, ce se intindea sub ferestrele palatului regescu, si

nevedindu pe nimenea se reintorcea éra-si in camera. Maria tresariá la celu mai usioru sgomotu ce-lu causau proprii sei pasi séu vestimintele sale.

Se asiedià deci éra-si in fotoliulu seu luandu o atitudine ca si candu ar fi acceptatu pe cine-va cu impacientia, si acelu cine-va nu mai voiá sè vina. Pentru ca sè-si scurteze timpulu, se încercà a cetí, dara éra insedar, fiindu cà se suprinse intorcèndu mereu la pagine si cu privirile pribeginde de alungulu paretiloru camerei in care se aflá. Depuse deci cartea si redicà mandolin'a venetiana, ce jacea la picíorele ei pe o perina, sperandu cà prin acelu instrumentu se va poté distrage. Dara si acést'a remase numai o încercare, fiindu cà vócea-i erá atâtu de neabila, vibratória si tremuranda, încátu nu putea intoná nici celu mai scurtu acordu cu corectiune, i pareu cà este regusita si apoi chiar si degetele i pareau asta-di amortite ca nici odata, ele jaceau lipsite de desterritate loru elastica, nemiscate pe acele córde, din cari de alta data scieau scóte tonurile cele mai doióse si incantatórie.

Vediendu in fine, cà asta-di nu reusiesce nici un'a din intreprinderile sale, si simtindu-se indispuza pentru afacerile curente ale regatului, chiamà un'a din camerierele sale careia i dede ordinu, ca sè dîca sè-i aduca calulu ei favoritu a nume Violante, fiindu decisa a face o preambulare calare insotîta numai de primulu seu falconieru.

Ne potendu scí déca in urm'a acelei preamblàri regin'a va reusí a-si recastigá liniscea si ecuilibrulu sufletului seu, o lasàmu sè sbóre pe nobilulu ei calu de rasa, care batea impacientu cu copit'a sa pardosél'a curtii, si ne reintórcemu la junele nostru amicu.

v

**Dóue suffete si o cugetare,
Dóue anime si o palpitate!**

Parasindu Davidu Riccio palatulu regal, dupa audienti'a, ce o avusese, pasii lui deveniau totu mai tardí si mai rari si i pareu ca si candu ar trebui sè se întórca inapoi. Elu simtiá unu doru violentu ce semená cu acél'a ce-lu încérca puiulu de rondunica dupa ce a parasitu pentru câtu-va timpulu cuibulu seu. Ca si candu ar fi fostu sub influinti'a unei poteri secrete, se opri in locu si intorcèndu-si fati'a, privirile lui se pierdeau in contemplarea acelui palatu, de care se departase.

In profund'a si intensiv'a-i absorptiune

Davidu Riccio nu observà, cà din momentu in momentu distanti'a între elu si companionii sei luase dimensiuni atâtu de mari, încátu voindu elu ca sè-i mai ajunga, nu mai scieá in ce directiune a plecatu.

Dara in fine ce i pasá lui in momentele acele de companionii sei, ei nu mai aveau nici unu interesu pentru elu. Erá de ajunsu ca Riccio sè védia pe Maria Stuart, pentru ca sè devie indiferentu nu numai fatia de cei ce-lu insotiau, dara fatia de lumea intréga. Fusesse destulu ca elu sè o védia numai o singura data, pentru ca intrég'a lui esistintia sè se concentreze in o singura idea si in o singura persóna. Erá óre adevératu, cà elu vediu se respirase acél'a-si aeru cu aceea fiantia angéresca, séu cà fusesse numai o creatiune visionara a fantasiei sale aprinse, ce-lu amagiá asemenca unei fantome nocturne? Sarutase elu intr'adeveru man'a acelei femei sublime, séu cà erá numai unu visu fara fiantia, care facea ca aducèndu-si a minte de acea intemplare sè-si simtiésca budiele ardiendu de unu focu imbetatoriu?

Ce putea óre fi caus'a, cà pasii sei siovaiau astu-felu cà pentru a nu cadé se vediu nevoitu a se asiediá pe un'a din bancile din apropiare ale parcului in care se ratecise? Ce se intemplase óre cu elu, de anim'a lui palpítá cu atâta violintia încátu plecandu-si capulu pe pieptu putea audi neregulatele-i batái?

Mai nainte de a-si poté dá unu respunsu la tóte aceste întrebári importante, fu desceptatu din contemplatiunile sale prin marcuisulu de Moretto, care observandu lips'a lui din suit'a ce lu-insotiá, se intorsese ca sè-lu caute, temendu-se ca sè nu i se fi intemplatu ce-va.

Ne potemu inchipuí suprinderea marcuisului candu aflà pe Riccio cu fati'a palida si schimbata, cu ochii inchisi si cu capulu radiematu de spatele bancei pe care siedeá.

Atingèndu-lu usioru cu man'a pe umeru lu-intrebà cu unu tonu de cordialitate:

— Bunulu si amabilulu meu Riccio, ce ti-s'a intemplatu?! Ti-este reu?

Junele nu i potú dá altu respunsu, decátu puse man'a cea drépta, cu o espresiune dorérosa a fatiei pe pieptulu seu.

Marcuisulu intielese, cà i facuse reu la stomacu si si-esplicà acésta indispositiune ca si candu ar fi fostu efectulu climatei séu alu apeii, ce lu-aveau a supra organismului nededatu cu ele alu junelui Riccio.

Bunulu marcuisu nu putea prevedé, cà alta erá caus'a, cu multu mai grava, decâtu clim'a, temperatur'a séu ap'a scotiana alu carei efectu fusese schimbarea neasceptata a junelui seu amicu.

Déca marcuisulu ar fi fostu unu psihologu mai versatu, pe câtu erá, ar fi potutu gâcí pré usioru adeverat'a causa a schimbării lui Riccio si ar fi potutu da de timpuriu svaturile sale intiepte unui june neesperimentatu in intrigele unei curti regesci.

Inse elu fiindu mai multu unu curtesanu abilu, decâtu unu cunoscatoriu alu animei omenesci, ascriá schimbarea lui Riccio unei indispositiuni fisice, si astu-felu scapà din vedere pericolulu ce incepea sè amenintie anim'a amicului seu.

In fine marcuisulu luandu de bratiu pe Riccio si suindu-lu intr'o lectica ce o intalnira la es'rea loru din parcu, se pornira spre locuinti'a ce si-o luasera in un'a din stradele principale din Edinburg. Ajunsi la locuinti'a loru, starea lui Riccio deveniá din ce in ce mai critica si mai neliniscitória. Diu'a nu putea sè siédia in casaarendu-i aerulu greu si apesatoru, preferiá deci a ratecí cu órele intregi pe campuri afara din cetate si a se culcá pe pamentu in érba verde la pólele unei padurice séu pe tiermulu unui riuletiu. Acolo se dá elu prada doreróseloru transporturi ale animei sale si ale visurilor sale de deliriu. Reintorcându-se apoi a casa nóptea o petrecea neliniscita si intrerupta de visuri in cari i aparea o fiintia sublima de femeia siedindu pe unu tronu de flori incungiurata de nimfe si de genii, care prin unu surisu farmecatoru lu-chiamá la sine, fara ca elu sè-i se póta apropiá, ca si candu ar fi fostu retienutu de o putere secreta pe care nu erá in stare a o resfrange.

Marcuisulu de Moretto incepuse deja a fi fórte ingrigiatu de starea sanetátii junelui seu amicu si a se gandí la modulu cum l'ar poté retramite la Italia, candu o invitare primita de la regin'a pentru ca sè se duca la o petrecere in Holyroodhouse, unde si-avea Maria Stuart de câtu-va timpu resiedinti'a sa de véra, lu-facù se spere cà acestu incidentu póte va avé o inriurare spre bine a supra junelui suferindu.

Candu audí Riccio, cà sè voru duce la loculu acel'a, unde érá-si va poté revedé celu putinu pe câte-va momente idealulu seu adorat, fati'a i se colorà de o rosiétia viua si si-recastigà elasticitatea spirituala ce i fusese paralisata pana atuncea.

A dóu'a dí dupa primirea invitatiunii, marcuisulu insotítu numai de secretariulu seu Davidu Riccio si pleca la Holyroodhouse.

Nu va surprinde pe nimenea aflandu, cà regin'a inca erá fórte impacienta de a mai revedé inca odata pe frumosulu si interesantulu june. In contr'a convenientiei traditionale, din-s'a se decise a introduce pe junele italianu, care nu avea inca nici unu meritu si nici unu titlu, in cerculu celu mai intimu alu micei societati ce si-lu rezervase regin'a pentru sine si amiciei sei.

Candu sosira marcuisulu de Moretto si Riccio in resiedinti'a din Holyroodhouse, fura introdusi intr'o sala simpla, dara bine mobilita si cu gustu. Ací aflara pe fratele vitregu alu reginei comitele de Moray si pe sor'a ei vitréga comtesa de Argueli. Intr'o camera laterala se aflá o mésa ascernuta cu tóte, câte erau de lipsa pentru o cina regala. Sal'a in care se aflau óspetii erá luminata prin dóue policandre, ce erau aternate de plafondu si cari reversau o lumina lina si placuta.

Putíne momente dupa sosirea óspetiloru straini intrà si regin'a in sala, imbracata intr'o rochia négra de peru, lipsita de ori si ce alte giuvaere, decâtu numai de o cruciulitia ce oscilá pe albulu ei sinu aternata de unu lantiletu finu lucratu, ce parea a fi es'tu din atelierulu renumitulu Benvenuto Cellini.

Regin'a parea bine dispusa si acésta impregiurare indemnà pe fratele ei vitregu a-i dice salutandu-o:

— Milady! asta séra esti fórte bine dispusa si frumósa ca stéu'a stralucitória a serei, si déca ti-vei remané fidela dispositiunii senine, ce pari a avé, mi-promitu o serata placuta.

— Nu te mirá, bunulu si amabilulu meu Moray, redíse regin'a, cu unu tonu tremuratoru ce tradà agitatiunea animei sale, déca si sor'a ta posiede câte-va momente in care póte sè apara ca o simpla femeia. Acésta placere o potiu gustá, numai candu mi se intempla sè fiu in societatea vóstra.

Dupa salutàrile si omagieie ce le primi de la nouii sei óspeti, regin'a asiediandu-se pe unu fotoliu invità si pe óspetii sei a ocupá locu in giurulu seu.

Conversatiunea, ca de ordinaru asié si aicea, la inceputu se intorcea in nisce margini anguste, a carui obiecte erau intemplàrile dílei si noutàtile cele mai recente din straiñetate, pana ce incetulu cu incetulu venira la discusiune cestiunile politicei interne si esterne

la care inse regin'a nu pare a fi dispusa sè ià parte activa.

Dupa cina, fratele reginei si marcuisulu de Moretto incurcandu-se intr'o discussiune politica, ce erá póte intresanta pentru dinsi nu inse si pentru restulu societãtii, vediendu, cà au a face numai amendoi, se scolara de la méssa si se retrasera intr'unu anghiu alu camerei.

Ca si candu regin'a ar fi acceptatu cu impacientia sosirea acestui momentu, se adresà catra junele Riccio cu unu tonu ce probà, cà dorise acésta ocaziune de a-lu poté revedé, intrebându-lu :

— E bine, seniorulu meu, spune-mi cum ti-place si ce impresiune a facutu a supra-ti, acésta tiéra negurósa si frigurósa in care te-a abatutu sórtea? Fara indoiéla, cà venindu dintr'o tiéra, atátu de frumósa si clasica, precum este Italia, nu-ti vei fi potutu face o idea favorabila despre serman'a nóstra Scotia?

— Milady, — respunse Riccio, cu o vóce ce avea timbrulu unei melancolie profunde, doreróse inse simpatice, Italia intr'adeveru este tiér'a cea mai frumósa, ce merita a fi numita „paradisulu Europei“. inse placerile ce le ofere, nu le póte gustá si nu se folosescu de dinsele decátu numai inamicii ei si strainii, fiindu cà fiii ei sunt cu multu mai nefericiti, decátu se póta gustá placerile si frumsetiele patriei lor. Ce se atinge, de tiér'a, ce este ferice a ve avea de suverana, apoi pana acuma o cunoscu inca pré putînu, pentru ca sè-mi fi potutu formá o idea clara despre dîns'a.

— Impresiunea ce mi-o facu cele audîte, — dîse regin'a cu unu tonu de compatimire, este dorerósa. Me intristezu, candu afflu, cà fiii unei patrie atátu de frumósa ca Italia au cause a se simti nemultiamiti si nefericiti cu sórtea lor.

— Nefericirea, Milady, devine inse si mai completa, candu cine-va este convinsu, cà fiii acelei tieré, pe câtu de frumósa, pe atátu si de nefericita, nu sunt demni de numele si originea lor. Poporulu de asta-di alu Italiei, ce erá odinióra plinu de orgoliu si gelosu de glori'a si renumele strabuniloru sei, au devenitu lasiu si s'a coruptu. Elu si-a uitatu trecutulu, i este rusine de originea sa, si-a lapedatu chiar si numele, asemenea cum cine-va arunca unu vestmentu invecitu de care i s'a urîtu a-lu mai portá. Odata si-diceau „Romani“ éra asta-di au adoptatu numele de batjocura ce i l'au datu strainii, ei si dîcu: „Italiani.“ In locu de a se uní intr'unu singuru poporu, pentru ca astu-felu formandu unu singúru statu, sè renasca vechiulu imperiu alu Romei eterne, ei

forméza si sunt desbinati intr'o multîme de statuletie, ce traescu intr'o eterna ostilitate respindu-si poterile in lupte de suprematia, ce le póta frati in contra fratiloru. Italia de astadi este sugrumata si jace umilita si imbrancita sub jugulu veneticiloru, cari de alta-data tremurau de numele si spad'a romana. Patri'a, libertate si egalitate, acésta trinitate divina, pe care trebue sè o adóre fia-care natiune, pentru compatriotii mei au devenitu o notiune fara sensu, o frasa góla. Amorul si devotamentulu sacru pentru patria si natiune, este declarat de nebunia séu de tradare. Adeveratulu patriotismu. ce este gat'a a-si sacrificá totu pana si viéti'a pentru libertatea tierii sale, pare a se fi stinsu cu deseversire. Eroismulu, entusiasmulu si curagiulu virtutii au facutu locu indiferentiei, lasitãtii si coruptiunii. Toti aceia, cari si-sacrifica viéti'a lucrandu si aspirandu la eliberarea patriei lor de sub jugulu sclaviei si alu tiranfei infame, cadu victime sangerande sub lovitur'a de pumnalu infiptu in anim'a lor de man'a impilatoriloru, séu sunt persecutati de intrigele si machinatiunile detestabile ale renegatiloru si ale tradatoriloru de patria. Intr'o astu-felu de situatiune fatala, adeveratulu patriotu vediendu-se persecutatu si paralisatu in aspirarile sale parascesce patri'a cu anim'a franta de dorere si cu ochii scaldati in lacrime, cautandu scapare in esiliu, unde si-blastema sórtea si unde piere in miseria si ticalosfa cu despretiulu pe budie pentru o natiune ingrata ce nu si-cunósce misiunea sa.

(Va urmá.)

I. G. Baritiu.

Mi-place!...

Mi-place 'n nóptea négra afara sè privescu,
Candu linisce domnesce, spre-azurulu celu curescu;

Mi-place si-a noptii regina, lun'a santa,
Candu-si revérta dulce a sa lumina blanda.

Mi-placu si-acele mandre si tainice lumine,
Ce stralucescu ca facle pe boltele senine.

Mi-place candu natur'a, tacuta 'n cursulu seu
Se légana cu dulce, in bracie la Morfeu :

Atuncea, ca de zefru sioptire dulce, lina,
Strabate pan' la mine... si anim'a-mi suspina...

Si-apoi se duce... sbóra... cuprinsa de amoru,
Din sinu — unde-o conduce fierbintele seu doru!

Anastasia Leonescu.

Despre temperamentu.

Cahanis dovedesce lamuritu intr'unu capitolu alu renumitului seu opu despre temperamentu: cà igien'a bine acomodata produce efectu mare a supra temperamentului; aceea adeca séu straforma natur'a omului, séu i supra inclinatiunile; cà-ci nu se póte negă, cà igien'a bine acomodata séu schimba de totu sangele si reguléza organismulu, intru atât'a, încátu unu corpu cu organismu defectuosu si ingreunatu purure de bóle, — si din contra altulu sanetosu, intru atât'a se póte schimbá, încátu omulu vechiu devine omu nou de totu.

Sunt temperamente, cari prin intrebuintiarea unoru nutreminte se schimba de totu.

Marele fisiologu Haller afirma, cà celu ce n'are din nascere temperamentu numitu cholericu, lu-póte avé prin consumarea unoru mancári pré nutritórie, si mai alesu prin mancarea de carnuri selbatice.

Boerhave a amintitu adese-ori in prelectiunile sale pe unu cunoscutu alu seu, care erá blandu si avea o natura fórte pacinica, dar de candu a inceputu a mancá pré multe pastete de poturnice, a devenitu unu omu crudelu cu pasiuni fórte dure.

Haller crede, cà venatulu, exercitiile corporale grosolane, intrebuintiarea vinuriloru pré tari, producú resultatulu nutrementului de cârnuri, adeca facu carnea mai vértósa, intarescu poterea nerviloru si a animei, si escita pasiuni iritate, ca si man'a, indresnél'a etc. cari se nascu din consciinti'a fortiei fisice.

Aceste dovedescu, cà sunt o multíme de bóle spirituale, pe cari le suportámu si le suferimu dreptu nesce lovituri fatale; de multe ori noi insi-ne le-amu causatu, si cu paciintia mare, vointia firma, si opunere poternica, amu poté scapá de ele.

Flourens díce: „Cu datinele si nevoile sale, omulu nu móre, — ci se omóra.“

Dupa Virey, mórtea e cris'a acelei lunge bóle, ce se numesce viétia.

Troianu si Idra.

Balada poporala din Maramuresiu.

Mergé Troianu cu Idra,

Amendoi alaturea.

Troianu catra Idra díse:

— Idra, Idra,

Dómna mandra!

Trage-mi tu o horicea

Baremu câtu de mitutea,

Sè-mi fia pe voi'a mea!“

— Troianu, Troianu, Domnutiu mare,

Ba eu tfe nu ti-oiu trage,

Cà de-oiu prinde-a traganá

Vàile s'oru turburá,

Copacii s'oru resturná,

Si pe noi ne-oru audi

Vatavii panduriloru,

Si voinicii codriloru,

Si déca ne-oru audi,

Ei la mine vor^l veni

Pe câta frundiutia 'nfagi,

Pe atâtii voinici pribagi,

Care cum ei voru veni

Dá pe noi ne-oru omóri.“

— Idra, Idra,

Dómna mandra,

Trage-mi tu o horicea,

Sè-mi fia pe voi'a mea!“

Candu ea prinse-a traganá,

Frundi'a prinse a picá,

Copacii-a se restorná,

Vàile a turburá . . .

Si-atunci la ei a venitu:

Pe câta frundiutia 'nfagi,

Pe-atátia voinici pribagi;

Déca la ei a venitu,

Catra Troianu au vorbitu:

— Troianu, Troianu, Domnutiu mare,

Ce morte tfe-ti voiesci,

Ori din pusca impuscatu,

Ori din sabia taiatu?“

Troianu catra dinsii díse:

— Voi voinicii codriloru,

Vatavii panduriloru,

Me omoriti voi cum-ti vré,

Numai me lasati a scrie,

Sè-mi bagu man'a 'n paralaria,

Sè scotu péna si chartia;

Sè-mi bagu man'a 'n pusunariu,

Sè-mi scotu péna calmariu

Ca sè-mi scriu pecatele,

Cà n'oiu face altele!“

Bagá man'a 'n pusunariu,

N'a scosu péna, calmariu,

Ci a scosu o sabiutia,

La taiusiu cam luciutia.

Candu odata a lovitu,

O parte a omoritu;

Candu loví a dóu'a óra,

Nu remase de ocará.

Teodoru Michnea.

S A L O N U :

Suveniri de la espositiune.

III.

(Suprinderea diminutiei, — portfoiu fara bani, — gandulu celu d'antâiu, — espositiunea Romaniei, — unu murmur, — ce am prandiu, — manufacturele tieranceloru romane, — Bismarck.)

Noroculu meu, cà venindu de la oficiulu telegraficu, mi-lasasem acolo adres'a, cà-ci astu-felu dimineti'a pe candu me desceptai, me pomeni cu o depesia.

Rupsei cu curiositate sigilulu, si me uitai la subsemnare.

Nu o potui ceti. Erá unu nume inesprimabilu, siguru schimositu de dnii telegrafisti. Ast'a nu m'a surprinsu de felu, cà-ci am avutu ocaziune a me de-prinde cu intortocári de aceste.

E bine, de óra-ce nu potui descifrá subsemnatur'a, incepui a ceti in sa-si depesi'a.

Aceea suná astu-felu:

„Budapesta. Portfoiulu dtale s'a gasitu, inse fara — bani. Capitanulu orasiului . . .“

Par' cà m'ar fi oparitu cine-va cu — apa rece.

Portfoiu — fara bani!

Si inca totu-si autorulu telegramei par' cà ar fi voitu sè me mangaiie cu imp rtesirea, cà portfoiulu s'a gasitu!

Ce folosu am eu acum de portfoiu?

De asiu fi facutu vr'o colecta pentru cutare scopu filantropicu, l'asiu fi potutu implé.

Dar asié nu aveam nici o mangaiare.

E bine, mi-disei in urma, mai vediutu-am eu ómeni cu portfoiu si fara bani. Éta d. e. dlu ministru de finantie, si dinsulu are portfoiu — fara bani, si totu-si si-a edificatu o casa cu trei etagiuri.

Sè nu me lapedu dara nici eu de portfoiulu meu!

De nu-lu voiu poté implé pe alta cale cu parale, m'oiu face tutoru orfanalu in satulu nostru.

Cu linisce sufletésca depesiai dara la polití'a din Budapesta sè-mi pastreze portfoiulu.

Apoi plecai la espositiune.

Ca democratu ce sum, si mai alesu ca sè mai crutiú din spese, m'am suitu pe „tramvay.“

Coci'a erá plina-plinutia mai tóta de unguri din Budapesta. Eu i-am cunoscutu indata, cà-ci conver-sau — nemtiesce.

In fine sosiramu la locul doritu. Platfi pretiulu de intrare, si — éta-me in laintru.

Unde?

In mijloculu unui chaosu. Unu labirintu inspaimantatoriu. O complicatiune de cele mai imbetatórie.

Firesce, cà gandulu meu celu d'antâiu fu d'a vedé espositiunea manufactorelor adunate de la tierancele romane din Transilvania, Banatu si Ungaria.

Am cetitu multe laude frumóse despre aceste obiecte atâtu in foile romanesci, (cà-ci déca me ducu la orasiu, totu-de-una cetescu si de aceste,) câtu si in cele straine.

Eram dara curiosu sè le vedu.

Deci mai antâiu mi-cumperai o charta, ca sè am unu firu alu Ariadnei in cursulu preamblárilor mele.

Cautai intr'ins'a Transilvania. Nu-i. Numai Ungaria si Ungaria. E bine, mi-díceam, aice trebue sè fía si obiectele romanesci, pentru cà acuma si Transilvania e in Ungaria.

Luai dara d'a rondulu vastele sale ale despartimentului ungurescu, si totu amblai pana ce me obosii, dar nu mai dedui peste obiectele romanesci.

Intr'aceste inse afai espositiunea Romaniei. Cum? Pré usioru. Dintr'unu despartimentu audii o sgomotósa conversatiune francesca. Acestia, mi-disei, de buna séma sunt nesce confrati ai mei din Romaní'a. Haid sè-i vedu.

Me dusei acolo.

Si nu me 'nsielai. Eram in espositiunea francesca, voiam sè dícu in a — Romaniei.

A fostu mica si modesta acésta espositiune, in comparatiune cu ale statelor mari, totusi eu me simtiám asié de bine intr'ins'a, ca si candu tóte obiectele aru fi fostu ale mele.

Am petrecutu multu timpu aice, si candu me delectam mai bine, de odata audii in giurulu meu unu murmur linu, care sioptiá:

— Bismarck! Vine Bismarck!

Si dupa aceste totu publiculu incepù a curge in directiunea rotunde.

Eu inca me luai dupa lume, care — precum se vedea — se interesá mai multu de Bismarck decâtu de tóta espositiunea austriaca.

Pe candu ajunseramu in rotunda, acolo deja a-seceptá o multime de curiosi, cari toti sioptiáu:

— Der Bismarck! Der Bismarck!

Eram si eu curiosu sè vedu — nu pe Bismarck, ci cele trei fire de peru din vârful capului, cu cari lu-caricau foiele umoristice.

In fine clopotele incepura a suná, organele a cantá, si fantanele saritórie a versá, si éta óspetii mari sosira.

In frunte veniá imperatulu nostru cu imperatulu Vilhelmu. Dupa dinsii aseptám pe Bismarck. Dar in-desiertu. Urmau altii, apoi éra si altii.

Publiculu, caruia cu mine dimpreuna nu-i pasá multu de Vilhelmu, totu murmurá in giurulu meu:

— Wo ist der Bismarck? Der Bismarck!

Inse éta cortegiulu se incheiá, nu mai erá nime, dar Bismarck nu se ivi de felu.

Publiculu incepù a murmurá cu neindestulire. Eu inca me convinsei cu dorere, cà dieu Bismarck e mare diplomatu, cà-ci éta si la prim'a sa infatísiare in Viena a pacalitu pe atátia ómeni.

Vediendu, cà Bismarck nu vine, multi alergara in directiunea unde porni Vilhelmu. Eu inse mi-am adusu a minte, cà prima persóna — e stomaculu meu, deci me dusei sè prandiescu.

Intrai in o bereria, si dupa ce asceptai o óra si jumetate, capetai si io ce-va de mancatu.

Numai de n'ar fi fostu asié de piparatu!

Éta mi-am adusu de suvenire not'a chelnerului:

O supa cu lapte de pasere 1 fl. 40 cr.
Suspínu de ciocarlia prajitu 1 fl. 70 „
Tímbu de tintiaru cu sosu de porumbre 1 fl. 90 „

Flórea raiului, impluta cu rerunchi
de angerasi 1 fl. 80 „
Brandia de iepure 50 „

Acest'a a fostu primulu meu prandiu la Viena. Asié dara, cà minunate mancàri! Asié au fostu acele scrise in tarifa. Dar én asculta ce a fostu acele in realitate.

Sup'a cu lapte de pasere=supa de gaina. Suspinulu de ciocarlia prajitu au fostu nesce verdetiuri ordinare, pe cari la noi ómeii nu le manca. Tímbulu de tíntiariu, erá din carne de calu, — ér porumbelele intru adeveru par cà erau de la Siomcut'a. Flórea raiului a fostu sciru séu loboda, ér rerunchii de angerasi s'au taiatu din vr'unu berbece. Incátu pentru brandi'a de iepure, apoi iepurele acel'a de buna séma a fostu óia in Liptau.

E bine, éra m'am convinsu, cà alu dracului e némtiulu! Cum si-mai botéza mancàrile, numai ca acele sè tréca. Tóte aceste la noi a casa in casina le capetam cu 1 fl., ér aice am platitu mai 9 fl.

Tréca duca-se, mi-diceam. Eu totusi am castigatu, cà-ci pe drumulu de feru am platitu mai pucinu.

Si éراسi ca o fantoma mi-aparura in minte cele 200

Dar me mangaii, cà-ci celu pucinu am portfoiulu. Acel'a mi-i mai scumpu decátu cele 200 fl., cà-ci l'am capetatu de suvenire de la o domnisióra din „colonu“ pe candu eram juristu la Sibíu.

Si astu-felu mangaiatu me scolai de la mésa, si me dusei ér in espositiune, sè mai cautu inca odata ceea ce inainte de mié-dia-di n'am aflatu, manufacturile tieranceloru romane.

Am totu amblatu mai pana sér'a, candu in fine — ca din intemplan — intr'unu anghiuletiu lateralu, parasitu de toti, dedui peste ele.

Dar ce suprindere!

In locu de bucuria — desamagire.

Me acceptam la ce-va frumosu, sè vedu vr'o colectiune vrednica de artea tieranceloru nóstre, precum cetisem in foie.

Inse ce affai?

Mai nimica. Si acést'a aruncata un'a peste alt'a fara vr'unu gustu mai naltu, séu celu pucinu fara nici o bunevointia.

Pe scurtu: o caricatura a realitáti.

Si totusi inca si acésta oglinda falsa a manufactureloru tieranceloru nóstre a fostu premiata cu medailla de onóre, cea mai innalta destingere la acésta espositiune.

Dar inca déca lucrulu de mana alu tieranceloru nóstre ar fi fostu represintatu dupa cuviintia!

Séu celu pucinu déca s'aru fi dusu la espositiune tóte obiectele despre câte am cetitu cà au fostu espuse la Pesta de dlu Xantus, cà-ci mie mi se pare, cà multe din acele nu s'au dusu la Viena.

E bine, si asié tierancele nóstre inaintea lumii intregé au fostu incoronate cu — onóre.

Onóre dar loru!

Dar éta clopotele se trasera! Semnalulu sè esímu din espositiune.

Unde sè petrecemu sér'a?

Unu vecinu alu meu mi-spuse, cà de séra Bismarck va fi in teatrulu de opera.

Haidamu dara la opera sè vedemu cele trei fire de peru din vérfulu capului lui!

Iute alergai la cass'a teatrului de opera. Acolo

deja asceptau o multíme de ómeni. Dar cass'a nu erá inca deschisa.

Acestia inca dorescu sè véda cele trei fire...

Apoi me pusei si eu sè asceptu cu ei deschiderea cassei, ca atátu mai siguru sè capetu unu locu bunu.

Ventulu suflá rece, plóia picurá nencetatu, dar noi desconsideramu tóte acéste, pentru fericirea ví-toria: d'a poté vedé cele trei fire de peru ale lui Bismarck.

In fine cass'a se deschise. Dar imbulzél'a ce urmà nu se póte descrie. Impinseturi, sute de strigate, injurature, ciocniri, cotiri, — pe scurtu unu chaosu infricosiatu.

— Drücken Sie mich nicht! — strigá unu némtiu catra vecinulu seu.

— Warum den nicht? — response acel'a, — wir haben ja — Pressfreiheit.

In fine ajunsei si eu la cassa.

Nici unu biletu nu mai erá.

Dar pentru ce am suferitu eu imbulzéla, loviri, cotiri, — si ventu si plóia?

O tíera pentru unu biletu!

Inse nu mai erá.

Esíu cu capulu debelatu. Dar in antisiambra unu jidovasiu me salutá si apoi mi-dise:

— Nu cumperi unu biletu pentru represintatiunea de adi?

— Ba cumperu.

— Éta mai am unulu pe a patr'a galeria. Pre-tiulu 15 fl.

Acestu locu la cassa consta 1 fl. 50 cr. Totu-si am platitu bucurosu jidovasiului 15 fl. Si am intratu in teatru, unde apoi am vediutu si cele trei fire de peru din capulu lui Bismarck.

15 fl. pentru trei fire de peru! E bine, i-am economisatu pe drumulu de feru, cà-ci am platitu mai pucinu decátu cum asiu fi platitu de alta-data.

Josif Vulcanu.

CE E NOU?

* * (Priveghiatóri'a cu dóue capete.) Aceste dóue fete se gasescu acum la Paris. Intre visitatori se vedea fórte desu unu Anglesu, care necontenitu priviá partea stanga a acestei parchie de surori curióse. In curendu nu mai remase nici o indoiéla, Anglesulu se inamorase de jumetatea din stanga a fenomenului. Intreprinditorulu i declará, cà visitele sale sunt superatóre si, déca insistá in proiectulu seu de maritagiú atunci trebue sè le ia pe amendóue. Anglesulu consimte. Dara éta ce se intemplá: jumetatea stanga iubiá pe logodniculu ei, pana candu acestu din urma uríá pe cea drépta; candu cei d'antâiu se desmerdau, acést'a din urma se iritá; candu un'a din surori imbratísia pe logodniculu seu, cealalta i dedea palme, si in cele din urma i se parú de nesuferitu ide'a de a fi silita sè guste tóta víeti'a sa suferintiele maritagiului, fara a participá si la placherle sale; cu tóte aceste cunun'a se fece. Au prandítu impreuna, si, pe candu logodnic'a din stanga erá cea mai fericita, cea din drépt'a parea cà se resemnéza cu sortea sa. Ce s'a intemplatu inse? Nu se scie; inse diminéti'a, la intrarea in camer'a de culcare, au gasitu pe Anglesu asasinatu si

inotandu in sange. Soci'a sa din stang'a plangea, pe candu cea din drept'a, cu unu pumnariu in mana, si-privia victim'a. Se face svonu, politia intervine spre a aresta pe culpabila. Noua confusiune. Trebuie a se pune veduv'a din stang'a se impartasiésca sörtea celei din drept'a, autorea nenocirii sale? De ocamdata s'a pusu la inchisöre parechi'a intréga.

* * (O casatoria in nori.) Intr'unu orasiu din America o juna parechia, voindu se dea uniunii loru unu efectu extraordinaru, s'a pusu, impreuna cu preotulu si cati-va amici, intr'unu balonu caruia i-au datu drumulu in susu. Ajunsi sub nori, preotulu facu ceremoni'a, apoi tota societatea a statu pucinu susu spre a lua aeru curatu, dupa care fericirii ceresci s'au coboritu la locuinta loru pamentésca.

* * (O intemplantare grozava.) La 22 noemvre a avutu locu o intemplantare maritima grozava. Pachebotulu (nave) transatlanticu numitu Ville-du-Havre s'a spartu si cufundatu in mijloculu marii, in urm'a unei opriri ce facuse, si 108 pasageri, impreuna cu 118 ómeni din echipagi, s'au innecatu. Loch-Tarn, unu vasu de feru scotianu, din Glasgow, a fostu caus'a acestei grozave intemplantari; a lovit cu botulu pe Ville-du-Havre prin o manopera gresita, cu tote ca timpulu era seninu si se putea vedé bine. Pana acum nu se scie inse care din cele doue vase este vinovatu, Ville-du-Havre séu Loch-Tarn. Capitanulu de pe vasulu scotianu a pusu pe data in mare trei barce mari din vasulu lui si si-a datu tote silintiele spre a scapa pe naufragiati. Din nefericire era pré tardiu: dupa 12 minute de la ciocnire, Ville-du-Havre s'a cufundatu. Barcele vasului scotianu au potutu scapa numai 87 persóne, intre cari se afla si capitanulu, 52 de ómeni din echipagi si 10 femei; ér 226 ómeni au peritu. Doctorulu vasului, doi locotenenti si toti machinistii s'au innecatu. Loch-Tarn, care mergea in America, a pusu pe naufragiati pe vasulu americanu Tremountain, cari i-a desbarcatu in diu'a de 2 decemvre la Cardiff, unu portu din tier'a Galles, in Englitera. De aci apoi prin depesie s'a anunsiatu Compania transatlantica despre perderea vasului seu.

* * (Cununia de diamantu.) La Tabor unu profesor serba a trei'a cununia a sa, fiindu elu in etate de 90 ani si soci'a sa de 85 si casatoriti de 60 ani. Antai'a cununia a avutu locu la 1813. Antoniu Navratil este celu mai in virsta din profesorii Bohemiei. De la 1807 pana la 1854 a servitu ca profesor in scólele primare. Elu are 54 descendenti, adeca: 8 fii, 30 nepoti si 16 stranepoti. Ca aventuri remarcabile in famili'a sa se observa, ca Toma, parintele seu, a servitu in aceea-si scóla 52 ani, fiulu celu mai june alu seu 47 ani si fiulu jubilariloru 19 ani, in totalu 118 ani; trei fii au fostu cununati in aceea-si di de fratele loru care este preotu; la cununi'a loru de auru au primitu binecuvéntarea totu de la fiulu loru, si acum la a trei'a cununia a loru, numita de diamantu dupa 60 ani, voru primi-o era-si de la dinsulu.

* * (O femeia care se arunca pe ferestra.) De siguru, ca nu e de locu placutu lucru pentru o femeia de a traí impreuna cu unu individu care are nenorocita patima a beuturii, mai alesu candu acea sermana femeia este amant'a beutorului. Totu de acesta parere este si dsiör'a D. dupa cum se va vedé in povestirea intemplantarii urmatorie: Dsiör'a D. traia de multu timpu impreuna cu dlu M. taiatoriu de lemne, care adesea din nenorocire se intörcea a casa pe doue ca-

rari si trasnitu cum se cade. Din caus'a uritei lui patime, M. devenia brutalu si artiagosu si tratá pe biéta D. catu se póte de reu. Dins'a suferia ori ce fara se dica ce-va, sperandu mereu ca va indrepta pe amantulu seu de fatalulu lui defectu. Inse departe de a-si ajunge la scopu, dsiör'a D. prin dojenirile ei atitia si mai multu necasulu betivului, care si-resbuna a supra ei aplicandu-i bastonulu pe spinaro. In un'a din serele trecerte, M. se intorsese a casa topita de totu si in o dispoziitione de certa neaudita; amant'a lui i dise ce-va, elu incepu injuraturele, ea si-indoi dojenirile a supra miserabilei stari in care elu se gasia si, incetu, aprindiendu-se, M. incepu se-i aplice corectiunea bastonului. Biéta dsiöra D. temendu-se se nu o lovésca amantulu ei intr'unu cesu reu cautá se fuga; din repeditiune inse, ea nepoteodu rousi se deschidia usi'a, incepu se alerge prin casa, ca se scape de loviturile lui M., care o gonia dupa urma furiosu. Femei'a, in culmea spaimiei si perdiendu-si capulu, deschise repede ferestr'a si se asvêrlí afara in spacia. Dupa cateva momente, o radicara pe nefericita sangerata si ranita si o dusera le spitalulu Necker, in timpu ce agentii politiei luara pe dlu M., si-lu dusera se-lu puna la recóre.

* * (Pustiirile ce a facutu cholera amulu acest'a in Ungaria.) Dupa constatarile oficiöse, in anulu acest'a au fostu 433,295 casuri de cholera. Din acesta cifra 247,718 persóne s'au tamaduitu; 183,549 au moritu si 2978 sunt inca in cautare. Croatia, Slavonia, vechiele confinie militare, nu sunt cuprinse in aceste cifre, precum nu sunt nici victimele ce a facutu epidemia candu a isbucnitu la finea anului 1872 in Buda si in Ungaria de susu. Se póte dar dice, ca in Ungaria cholera a luat celu putinu 200,000 persóne. Poporatiunea tiereloru corónei santului Stefanu radicaandu-se la 16 milione, resulta ca din 80 locuitori, a peritu unulu de acesta bóla.

* * (Fotoliulu unui sgarcitu.) Tota lumea, ce locuiesce in cartiarulu Popincourt din Paris, cunoscea pe betranulu Morin, impaietoriu de scaune, a carui avaritiune era proverbiala. Veduvu de 22 ani, si-facea singuru menagiulu, bucataria, si-spelá rufele si nu manca carne de catu dumineca. Sanetosu, bine, elu mori d'odata. Fiulu seu Fridericu, de curendu intorsu din Africa pentru a se tamadui de frigurile ce dobandise acolo, a gasitu intr'unu dulapu o hartia prin care i se dicea, ca averea tatalui seu era inchisa in pern'a unui vechiu fotoliu. Fridericu Morin se grabi se descóse acesta vechia mobila a la Louis XV, si gasi inchisi intr'o caseta 8000 franci in mai multe suluri de auru si vre 20 de bilete de 1000 franci unulu.

* * (Toalet'a Papei din Roma.) Tota lumea vorbesce in presentu despre Victoru Emanuilu, regele Italiei. Ar fi deci totu-si o nedreptate — dice unu correspondentu din Urbea eterna a diurnalului „N. freie Pr.“ — deca in fericirea cea mare a regelui nu ne-amu aduce a minte si de „sermanulu prisonieru“ din Vatican, — precum i dice foiele papale santului Parinte — caruia — ce e dreptu i-a lasatu tier'a, in sa i-a luat din mana sceptrulu. Lasandu politic'a la o parte, vreu se aruncu o privire fugitiva la viet'a privata a urmatoriuului santului Petru. Pio Nono consuma o cantitate insemnata de bornutu si dá mai multu pe toaleta, de catu contrariulu seu in Quirinal, adeca regele Victoru Emanuelu. In privinti'a colórei, capulu bise-

ricei catolice se ține de tradițiunea veche; elu pórta întocmai anticiloru imperati romani numai purpur'a și panur'a alba și acésta nu fara causa. Papa e în óresi-care întielesu cu urmatoriulu de dreptu a domnitoriloru imperiului universalu romanu. Vestmentulu seu consta dintr'o sutana cu unu guleru scurtu și cu manice duple, cari ajungu pana la cóte. Pe langa acésta pórta Papa o mantila lunga din panura de colóre purpure și croita în forma rotunda. Grosimea panurei e diferita, conformu anu-timpului pentru care e destinatu vestmentulu. Fiindu că S. S. trage preste mesura multu bornutu, i trebuescu în totu anulu câte 8—10 sutane, dintre cari fia-care costa 4—500 fl. În timpulu mai caldu Papa pórta ciorapi albi de metase, iern'a de aceia cari constau parte din metase, parte din bumbacu. O perechia de astu-felu de ciorapi costa numai — 20 fl. Mantil'a costa o miia de fl. Mantil'a St. Petru la tóta intemplarea va fi fostu mai eftina.

Literatura.

* (Despre principalii autori de piese teatrale romane) cetimu în „Telegrafulu“ de la Bucuresci urmatori'a recenziune spirituala: „— Ah! dlu Urechia și cei alti... Candu mi s'ar permite libertatea d'a schitiá caracterulu generalu alu spiritului domniei-loru, éta ce asiu dice: Dlu B. Al. Urechia este perpetuu tineru, totu-de-una passionatu, bunu cetatianu, bunu patriotu, unu diaconu plinu de o ferbinte verva pentru templulu muselor. — Dlu Antoniu Roques este gravu, sententiosu, religiosu, miscatu de sincera dorintia d'a stabili armonia între despotismu și libertate și a face eclecticismu cu cele doué tendintie oposito, dorinti'a emancipării și placerea dominatiunei. — Dlu Ventura este spiritualu, veselu, causticu, gentilomu în acceptiunea francesă a cuventului, unu frumosu voluminu din Alfred de Musset, formatu unicu, tiparitu pe hartie velin jésus-glacé, pentru usulu domnisióreloru. — Dlu Alesandri este suavu, galantu, poeticu, pitorescu, de o verva infocata, amorósa facile și romanesca, o impositanta figura într'unu cadru de stejaru, secolulu XVII, acatiatu într'unu cuiu pré susu, unde nu lasa a i se vedé de câtu fruntea și manti'a sa ispaniála. — Dlu B. P. Hasdeu, profundu accentuatu, viguros, sarcasticu, întiestatu și hainu în caractere, unu manuscriptu precisu de filosofia scolastica, a II epoca, unu spiritu organizatu pentru cautarile savante și aflarea petrei filosofale. — Dlu Pantazi Ghica este tristu și voiosu totu de odata, vaporosu și melancolicu de multe ori, turnur'a ironica pompósa și doctrinara a stilului în totu-de-una; o imaginatiune impressa de poetica tristetia a noptiloru lui Young — traductiune de dlu Simeonu Marcovici profesandu unu adeveratu sacerdotiu pentru frumusetie, atâtu în ordinea física câtu și în cea intelectuală. — Dlu Dr. Obedenarulu este și voiesce a fi unu tipu caracteristicu de intimitate, originalitate și vesela plinosă, spiritulu finu, petruindietoru, epigramaticu, plinu de coloru bine localisate, o adeverata gaminaria în idei, produse cu unu tonu de buna companie; o prescurtare din Rabelais și Molière prim'a editiune brosiata.

Teatru.

§ (Numerulu teatreloru din Europa.) În Italia sunt 349; în Francia 337; în Germania 191; în Ispa-

nia 168; în Austria 152; în Englitera 150; în Russia 44; în Belgia 34; în Olanda 22; în Elvetia 20; în Portugalia 16; în Suedia 16; în Danemarca 10; în Norvegia 8; în Grecia 4; în Turcia 4; în Romani 5; în Egiptu 3 și în Serbia 1.

Musica.

☉ (Opera italiana în Bucuresci) — precum ni-o spune dlu Pantazi Ghica în „Romanulu“ — nu e îndestulatória. Intreprindietoriulu n'a facutu nici mai reu nici mai bine decâtu în anulu trecut. A adusu o trupa mediocra și coruri puținé, rele cu deseversire; orchestr'a singura s'a mai completatu și s'a mai modificatu ce-va în bine. Intreprindietoriulu strainu, precum se vede, n'are altu scopu decâtu implerea pusunareloru sale din pungele Romaniloru, — că-ci coristi și choriste, dupa ce sunt pré pucini, apoi desfiguréza totu ce canta, și cu o barbaria grozava esecuta pe nefericitii compositori, cu cari dlu Francheti (acést'a e cinstitul nume alu intreprindietoriului) ar traí reu de totu, déca ei s'aru audí astu-felu scalciati.

Industria și comerčiu.

|| (Pana unde merge escentricitatea americana.) Americanii nu se dau inapoi inaintea ori carei întreprinderi. Ei si-au pusu în capu a face sè nu mai inghiatie canalulu Erie, chiar în lunele cele mai aspre ale iernei. Proiectulu s'a pusu în studiu și este în adeveru extraordinaru, din caus'a lungimei astui canalu. Pentru a-si implini scopulu, americanii o sè întrebuintieze nisce tievi metalice, puse pe de a supra apei canalului, și în cari tievi oru sè face sè circule unu curentu de apa ferbenda, premenita la fia-care distantia de o jumetate de mila, adeca din 800 în 800 de metrii. Se póte judecă prin cifre câta cheltuiéla de fortie și de bani o sè céra lucrarea acésta. Canalulu este lungu de 350 mile, cari facu o lungime de 560 kilometre. Se calculéza deci, că va trebui 42,000 tone séu 42,000,000 de chilogramme de carbuni de pétra, pentru a întretiné caldur'a apei în tievi pe timpulu celoru 60—70 dîle câtu ține gerulu în putere. Póte că americanii voru fi vrendu sè-si rida de Europeani, séu póte că pres'a americana voiesce sè glumésca. Si cu tóte aste întreprinderea ar poté reusi, este vorb'a de bani, și scimu că Americanii nu se pré temu de asié obstacole. Ori si cum déca Americaniloru le-a venitu ide'a de a nu lasá sè inghiatie marea candu e geru, ne acceptamu sè i vedemu studiandu unu proiectu, pentru a face sè inghiatie Oceanulu Atlanticu în lun'a lui juliu, si a poté caletori cu patínele pana în Europa.

|| (Cardiometru.) Unu medicu a imaginatu unu instrumentu destulu de originalu, cardiometrulu, cu care elu pretinde că se póte calculá fara eróre tóte bătăile animei, astu-felu în câtu sè se póta cunósce sinceritatea sentimentelor ce esprimámu, ba merge pana a dice că se va poté demonstrá cu usiorintia déca la amanti amorulu vine din inima séu din buze. Dí acum unei june: — Dsióra te iubescu! si ea sè-ti respunda: „— Ddieule, am uitatu sè iau cu mine cardiometrulu! acépta-me sè me ducu sè-lu cautu!“

Economia.

Fecunditatea unui cartofu. Unu diariu din nordulu Franciei citéza faptulu urmatoriu: unu cartofu,

plantatu la 10 marte si recoltatu la 6 noemvre, a produsu 145 tubercule, cantarindu 8 chilograme.

Post'a Redactiunii.

Redactorulu acestei foie rōga pe toti colaboratorii si corespundintii sei a-i tramite epistolele: Nagy-Léta, per Nagy Várad.

Boitia. Multiamita. Catu mai curendu. Poesiele tramise si nepublicate inca s'au perdutu in tipografia. Ne rogamu a le tramite de nou, cu vr' — novela!

Dupa unu anu de doliu. E frumosica, dar finea nu e destulu de reusita. Credemu, ca vomu primí altele mai complete.

Alba-Julia Pretiulu foiei se afla insemnatu in frunte. In prvinti'a ast'a nu ne terguimu cu nime. Séu atat'a séu gratis. Protiuri scadiute nu primimu.

Siemnitiu. Nu se póte — de ocamdata. In alti ani mai buni bucurosu.

Zelau. A sositu. Multiamita. Dar nu se póte mai de graba decatulu la inceputulu anului vítoriu, ca-ci e cam — lunga. Articolii scurti se potu publicá mai desu si mai iute.

Jadani. Pretiulu anului trecutulu, fara romanu, 8 fl.

Apelu la publiculu cetitoriu.

Alu diecele anu!...

Durata scurta in viét'a unui omu, dar destulu de lunga in ceea a unei intreprinderi literarie romanesci.

Cu inceputulu anului vítoriu, „Familia“ va avé fericirea sé intre in alu diecele anu alu existintiei sale.

Fondata pentru desvoltarea culturai natiunale, mai alesu dincóce de Carpati, si luptandu-se cu o multíme de pedece, ea n'a incetatu d'a tinde cu mijlócele-i posibile la realisarea dorintieloru sale.

Acést'a va fi program'a ei si in vítoriu.

Rogu dara pe toti aceia, cari dorescu o activitate literaria in directiunea acést'a, sé binevoiésca a me sprigini.

Promissiuni mari nu voiu face. Dvóstre ati potutu vedé in acesti nóue ani trecuti, cà in mesur'a in care numerulu abonantiloru mei crescea séu decrescea, in aceea-si se schimbá si cuprinsulu foii mele. Asié va fi si in vítoriu.

„Familia“ e a publiculu romanu. Ea numai atât'a potere de viétia póte sé aiba, câtu nutrementu i dà publiculu.

N'am ilusiuni mari. Sciú, cà natiunea suferé; anii rei, si o multíme de alte cause par' cà i jurara mórte. Ér candu natiunea suferé, si fiii ei trebuie sé suporte cu resignatiune partea din doreri ce sórtea li-a croitu.

Organu alu natiunii, si „Familia“ va suferí dara in pace; si implinindu-si rolulu dupa poterile sale, nu va incetá d'a inspirá mangaiare, credintia si sperantia intr'unu vítoriu mai frumosu.

Asié sé fia!

„Familia“ va aparé si in anulu vítoriu odata pe septemana si a nume duminec'a, cu cuprinsulu si impartirea de pana acuma.

In suplementu va urmá, totu in cóle separate ca pan'acuma, continuarea si finea romanului: „Selavulu Amorului“.

Doréscu sé potu renece si publicarea de ilustratiuni, pe cari in timpulu din urma am fostu silitu a le suprimá, cà-ci insa-si esistinti'a foii erá periclitata. Deci numai de la partinirea dvóstre va atérná realisarea dorintiei mele.

Pretiulu de prenumeratiune: pe unu anu 10 fl., pe jumetate de anu 5 fl., pe trei luni 2 fl. 60 cr.

Pentru Romania pe unu anu 2 galbeni.

Prenumerantii noi (dar si cei vechi) si-potu comandá de la noi:

1) Urmatóriele carti: „Cavalerii noptii“, romanu in 5 tomuri, 2 fl. 50 cr., — „De unde nu este rentórcere“, romanu in unu volumu 50 cr., — „Novele“ de I. Vulcanu, 2 tomuri, 1 fl., — „Columb'a“ romanu intr'unu tomu 50 cr., — „Poesii“ de I. Vulcanu, unu tomu, 50 cr., „Selavulu Amorului“, dóue tomuri, (aparute in acestu anu decursu) 1 fl., si

2) Urmatóriele tablouri: Inaugurarea societátii academice romane, — Coriolanu si Veturia, — Mihaiu Eroulu in batal'a de la Calugareni, — Traianu cu óstea sa trece Dunarea, si portretulu lui Ionu Bra-teanu. Fia-care cu câte 60 cr.

Cartile si tablourile comandate (dimpreuna cu cele pucine pofite in acestu semestru) se voru espedá cam la mijloculu semestruului antáiu alu anului vítoriu.

Iosifu Vulcanu.

Domnii colectantii voru primí dupa 5 esemplare unulu in semnu de multiamita.

Prenumeratiuni fara bani nu potemu primí.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1873. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului trecutulu.